

ЗА ДЕВ'ЯТЬ МІСЯЦІВ ПЕРЕД ТИМ...

Із платформи четвертої колії одинадцятого перону залізничної станції Берлін-Ліхтенберг кидається під поїзд найбільше самогубців. Так запевняє офіційна, як завжди скрупульозна німецька статистика для всіх вокзалів Берліна. Це, зрештою, помітно, коли сидиш на лавці біля четвертої колії одинадцятого перону. Рейки там набагато блискучіші, ніж на інших перонах. Часто повторюване аварійне гальмування надовго залишає рейки вишліфуваними. Крім цього, зазвичай темно-сірі та забруднені бетонні шпали в кількох місцях уздовж усього одинадцятого перону набагато світліші від решти — де-не-де майже білі. У цих місцях вокзальні служби двірця використовували сильні детергенти, щоби змити плями крові: локомотиви та вагони розривали і волочили уздовж рейок тіла самогубців.

Ліхтенберг — одна з найвіддаленіших станцій Берліна і при цьому найбільш занедбана. Позбавляючи себе життя на станції Берлін-Ліхтенберг, маєш враження, що залишаєш за собою сірий, брудний, просмерджений сечею, обдертий від штукатурки метушливий світ, заповнений сумними або навіть зневіреними людьми. Такий світ залишити назавжди значно легше.

Вхід кам'яними сходами на одинадцятий перон є останнім у тунелі між касовою залогою і тим трансформаторним приміщенням, що її завершує. Четверта колія — найдалша колія на цілому двірці. Якби вирішити в касовій залі двірця Берлін-Ліхтенберг накласти на себе руки, кинувшись під поїзд, то дорогою на рампу четвертої колії одинадцятого перону можна, хоч ненадовго, але продовжити собі життя. Тому самогубці майже завжди обирають четверту колію на одинадцятому пероні.

На платформі четвертої колії є дві прикручені величезними шурупами до бетонної основи, розмальовані графіті

й порізані ножами дерев'яні лавки. На лавці, ближчій до виходу з тунелю, сидів худий смердючий чоловік. Він уже роками жив на вулиці. Тремтів од холоду і страху. Сидів з неприродно скрученими стопами, руки тримав у кишені подертої і заплямленої болоньєвої куртки, посклеюваної в кількох місцях жовтою липкою стрічкою з блакитним написом *Just do it*. Він курих цигарку. Біля нього на лавці стояло декілька банок з-під пива і порожня пляшка від горілки. Біля лавки, у фольговому рекламному пакеті мережі *Aldi*, з якого вже давно стерлася жовта фарба, містилися всі його пожитки. Пропадена в кількох місцях ковдра, кілька шприців, коробка для тютюну, пачечки тонкого цигаркового паперу, альбом фотографій з похорону сина, відкривачка до консервів, пачка сірників, дві упаковки метадону, заплямлена кавою та кров'ю книжка Ремарка, старий шкіряний гаманець із пожовклими, подертими, а потім знову склеєними фотографіями молодої жінки, а також диплом про закінчення навчання і посвідчення про несудимість. Того вечора до однієї з фотографій молодої жінки він прикріпив скріпкою листа, а також стомаркову банкноту.

Тепер чекав на поїзд із двірця Берлін-ЗОО до Ангермуенде. Дванадцять хвилин після півночі. Швидкий поїзд з обов'язковою резервацією місць і вагоном *Mitropa* поряд із вагонами першого класу. Цей поїзд ніколи не зупиняється на станції Ліхтенберг. Проїжджає дуже швидко четвертою колією і зникає в темряві. Він має понад двадцять вагонів. Улітку навіть більше. Чоловік знав це вже віддавна. Він приходив до цього поїзда вже не раз.

Цей чоловік боявся. Однак сьогоднішній страх був зовсім інший. Універсальний, загальновідомий, названий і докладно досліджений. Він добре знав, чого боявся. Найгіршим є страх перед чимось, чого не можна назвати. Від страху без імені не рятують навіть уколи.

Сьогодні він востаннє прийшов на цей двірець. Потім він уже ніколи не буде самотній. Ніколи. Самотність — це найгірше. Чекаючи на поїзд, він сидів спокійний, примирений із собою. Майже радісний.

На другій лавці, за кіоском з пресою та напоями, сидів інший чоловік. Його вік годі було б визначити. Близько тридцяти семи–сорока років. Засмаглий, із запахом дорогого одеколону, у чорній вовняній маринарці, світлих фірмових штанах, розстібнутій сорочці оливкового кольору й зеленій краватці. Біля лавки він поставив металеву валізу з наклейками авіаліній. Увімкнув комп'ютер, який витягнув із чорної шкіряної торби, але відразу ж зняв його з колін і відставив поряд на лавку. Екран комп'ютера мерехтів у темряві. Стрілки годинника над пероном минули число дванадцять. Заходило на неділю, 30 квітня. Чоловік підпер голову руками. Прикрив очі. Плакав.

Чоловік на лавці біля входу підвівся. Взяв фольговий пакет. Переконався, що лист та банкнота в гаманці, взяв чорну банку з пивом і вирушив до кінця платформи, відразу біля семафора. Це місце він собі обрав уже давно. Минув кіоск з напоями і тоді побачив його. Він не сподівався когось на одинадцятому пероні після півночі. Завжди був тут сам. Його охопив неспокій, не схожий на страх. Присутність цього другого чоловіка порушувала увесь його план. Він нікого не хотів зустріти на дорозі до кінця платформи. Кінець платформи... Це справді буде кінець.

І враз відчув, що хоче попрощатися з цим чоловіком. Підійшов до лавки. Відсунув комп'ютер і сів біля нього.

— Колего, вип'єш ковток пива зі мною? Останній ковток. Вип'єш? — запитав, доторкаючись до його ноги і простягаючи банку з пивом у його бік.

ВІН: Минула північ. Похилив голову і відчув, що не стри-має сліз. Давно вже не почував себе таким самотнім. Це через цей день народження. Самотність як почуття вже декілька років лиш зрідка сягала його в шаленому вирі буденності. Самотнім буваєш тільки тоді, коли на це є час. Він не мав часу. Так старанно організував собі життя, щоби не мати часу. Проєкти в Мюнхені і в США, габілітація і лекції в Польщі, наукові конференції, публікації. Ні, у його біографії останнім часом не було перерв на роздуми про самотність, розчулення і такі слабкості як та, що ось зараз, тут. Тут, на цьому сірому

спорожнілому вокзалі, приречений на бездіяльність, він не міг нічим іншим зайнятися, щоб забути, і самотність з'явилася, як напад астми.

Те, що він опинився тут і має цю незаплановану перерву, тільки помилка. Звичайна, банальна, безсенсовна помилка. Як помилка в друці. Перед приземленням на Берлін-Тегель він перевіряв у Інтернеті розклад руху потягів і не звернув уваги, що зі станції Берлін-Ліхтенберг до Варшави потяги курсують тільки в робочі дні. А власне хвилину тому закінчилась субота. Він навіть мав право цього не зауважити.

Це було вранці, після кільканадцяти годин перельоту з Сієтла, перельоту, що завершував тиждень праці без перепочинку.

День народження опівночі на двірці Берлін-Ліхтенберг. Якийсь абсурд. Може, він потрапив сюди з якоюсь місією?! Це місце могло б бути чудовим сценічним оформленням для подій фільму, неодмінно чорно-білого, про марнотність, сірість і трагічність життя. Він був переконаний, що Воячек¹ тут, у цій хвилині написав би свій найпонуріший вірш.

День народження. Як він народився? Як це було? Чи дуже їй боліло? Про що вона думала, коли їй боліло? Він ніколи її про це не питав. Власне кажучи, чому ні? Так просто: «Мамо, чи тобі дуже боліло, коли ти мене народжувала?»

Сьогодні він би хотів це знати, та коли вона ще жила, таке ніколи не спадало йому на думку.

Тепер її уже нема. Її інших також. Усі найважливіші люди, яких він любив, померли. Батьки, Наталія... Він не мав нікого. Нікого важливого. Мав лише проекти, конференції, терміни, гроші й часом визнання.

Хто взагалі пам'ятає, що в нього сьогодні день народження? Для кого це має значення? Хто це помітить? Чи є хтось, хто про нього сьогодні подумає? І тоді з'явилися сльози, яких він не зміг уже стримати.

Раптом він відчув, що хтось його штурхає.

¹ Рафал Воячек (1945–1971) — польський поет і прозаїк. Покінчив життя самогубством. — *Прим. пер.*

— Колего... Вип'єш ковток пива зі мною? Останній ковток? Вип'єш? — почувся захриплий голос.

Він підвів голову. Налиті кров'ю, настрашені очі у великих очницях вихудлого, зарослого і вкритого ранами обличчя благо- гально дивились на нього. У простертій тремтливій руці чоло- віка, який сидів поряд, була банка пива. Чоловік помітив його сльози, відсунувся і сказав:

— Слухай, колего, я не хочу тобі перешкоджати. Я не хотів, справді. Я теж не люблю, як хтось чіпляється, коли я плачу. Я піду собі геть. Плакати треба в спокої. Лише тоді від цього радісно.

Він не відпустив його, вхопивши за куртку. Взяв банку з його руки і сказав:

— Ти не перешкоджаєш. Слухай, ти навіть не знаєш, як я хочу з тобою випити. Не йди. Моє ім'я — Якуб.

І раптом він зробив щось, що видавалося йому тієї миті зовсім природним і чому він не міг опертися. Він притягнув того чоловіка і притулив до себе. Поклав його голову на пле- че, прикрите подертою болоньєвою курткою. Вони сиділи так якусь мить, відчуваючи, що відбувається щось урочисте. У певний момент тишу порушив потяг, пролітаючи з гурко- том повз лавку, на якій вони сиділи, притулившись один до одного. Тоді чоловік зіщулився, мов перелякана дитина, при- тиснувся до нього і сказав щось, що заглушив гуркіт коліс потяга, який мчав повз них. Згодом його пройняв сором. Той другий мусив відчуті те саме, бо зненацька відсунувся, мовч- ки підвівся й рушив до сходів, що вели до тунелю. Біля одного з металевих кошиків на сміття він зупинився, витягнув листок паперу зі свого фольгового мішка, зім'яв його в руці і викинув до смітника. Згодом зник у тунелі.

— Усього найкращого з нагоди дня народження, Якубе,— мовив голосно, випиваючи останній ковток пива з банки, яку той чоловік поставив біля комп'ютера, що продовжував ми- готіти.

Це лише мить слабкості. Напад аритмії серця, який минув. Він сів, випроставшись на лавці. Поліз до торби за стільнико- вим телефоном. Витягнув куплену вранці берлінську газету,

знайшов рекламу сервісу таксі. Набрал номер. Спакував комп'ютер і, тягнучи з гуркотом по ковдобинах платформи валізки, подався в напрямку тунелю, який вів до касової зали і виходу до міста.

Як це було? Як він це сказав? «Плакати треба в спокої. Лише тоді від цього радісно».

ВОНА: Вже давно жоден мужчина не старався аж надто, щоби вона мала такий настрій, почувала себе привабливою і мала найкращі напої в келиху.

— Ніхто не заперечить, що в Попелюшки було винятково сумне дитинство. Злі єдинокровні сестри, непосильна праця і люта мачуха. Крім того, що їй доводилося затруюватись, витягаючи попіл із зольника, вона не мала навіть каналу *MTV*, — сказав, вибухаючи сміхом, молодик, котрий сидів навпроти неї за баром.

Він був на кілька років молодший від неї — не більше двадцяти п'яти. Гарний. Неймовірно елегантний. Вона давно не бачила так гармонійно одягненого чоловіка. Саме так. Гармонійно. Він був вишуканий, як його гарні, пошиті на замовлення костюми. Усе в ньому гармоніювало. Запах одеколону пасував до кольору краватки, колір краватки пасував до кольору каміння в золотих запонках на манжетах бездоганно голубої сорочки. Золоті запонки на манжетах — хто ще взагалі тепер носить такі запонки? — своїм розміром і відтінком золота пасували до золотого годинника на кисті правої руки. А годинник пасував порі дня. Тепер, увечері, на цю зустріч із нею в барі він одягнув елегантний прямокутний годинник з делікатним шкіряним паском під колір його костюма. Зранку на зібранні в берлінському офісі їхньої фірми він мав важкий, достойний ролекс. А крім того, зранку він пахнув інакше. Вона це напевно знає, бо зумисне підвелася зі свого місця і нахилилася за пляшкою газованої води якраз над його головою, хоча мала цілу тацю з пляшками перед собою.

Увесь передобідній час вона приглядалася до нього. Звали його Жан, і він був бельгійцем «з абсолютно французької частини Бельгії», як сам наголошував. Вона не знала, чим

французька частина Бельгії аж так особливо відрізняється від фламандської, але відзначила, що бути з французької частини, очевидно, є більшою честю.

Як виявилось згодом, Жан не лише для неї став найбільшою атракцією того цирку в Берліні. Їх стягнули з цілої Європи до центрального управління в Берліні, щоб сказати, що насправді їм нічого сказати. Вже рік вона сиділа разом із їхнім бельгійським аналогом у проєкті, який у Польщі не міг вдатися. Пристрої, які вони хотіли продавати, не відповідали польському ринку. Годі продавати ескімосам креми для засмаги. Навіть якщо ті креми найвищої якості.

Вона взагалі не хотіла сюди приїжджати і робила все, щоб перекинути цю поїздку на когось іншого з її відділу. Вони з чоловіком давно планували виїзд у Карконоше з прогулянкою до Праги. Не вдалося. На чітке розпорядження з Берліна приїхати мала саме вона. Та ще потягом, бо, для того щоб це перебування в Берліні взагалі мало сенс, вона насамперед мусила провести один день у філії їхньої фірми в Познані.

Ідучи сюди з Варшави, — останнім часом вона ненавиділа подорожувати потягами, — мала дуже багато часу, щоб опрацювати стратегію, яка б дозволила їй відмовити центральне управління від цього проєкту. Проте Жан, той бельгієць із запонками, які, мабуть, пасують навіть до погоди, переконав усіх, що «ринок у Польщі ще сам не знає, як потребує цих пристроїв», і що він «має геніально простий задум зробити так, щоб польський ринок про це дізнався». Потім упродовж години на тлі випечених кольорових слайдів розповідав про свій «геніально простий задум».

Мало що вона сама б розповіла про це за п'ятнадцять хвилин і до того ж набагато кращою англійською, то на додаток ніщо — за винятком мапи Польщі — на його слайдах не відповідало дійсності. Але, крім неї, це ні на кого не справило особливого враження. Було видно, що директорка з Берліна вирішила все ще перед презентацією. Вона також вирішила все ще перед презентацією. Проблема полягала в тому, що ці два рішення були абсолютно різні. Але хіба директорка могла з нею погодитися? Чи хтось такий неймовірно привабливий, хто

говорить англійською з таким чарівним французьким акцентом, міг помилитись? Директорка дивилася на бельгійця, який розповідав дурниці на тлі кольорових фантазій, як на красеня, який ось-ось почне роздягатися. Тяжкий випадок менопаузи. Але що ж, очевидно, на думку директорки, спокуса вартувала грошей акціонерів. А крім того, завжди можна переконати ескімосів, що вони також засмагають упродовж довгої полярної ночі. Від космічного випромінювання. І креми їм, без сумніву, знадобляться.

Після Жана виступила вона. Директорка навіть не дочекалася кінця її презентації. Вона вийшла — її викликала до телефону секретарка. Так усі дізналися, що її не варто слухати. Всі, як за командою, схилилися над клавіатурами своїх лептопів і зайнялися Інтернетом. Вона могла декламувати вірші або розказувати польською анекдоти — вони й так би цього не зауважили. Лише бельгієць, коли вона вже завершила свою презентацію, встав перед нею і з тим своїм роззброюючим усміхом сказав:

— Ви найчарівніша інженерка, яку я знаю. Навіть якщо ви не праві, я слухав те, про що ви говорили, затамувавши подих і з якнайбільшою увагою.

Коли вона потягнулась до торби, щоб показати йому свої розрахунки, він додав:

— Чи могли б ви переконати мене у своїй правоті сьогодні ввечері в барі нашого готелю? Скажімо, близько десятої?

Вона згодилася без вагання. Навіть не намагалася нічого ускладнювати будь-якими вигаданими нашвидкуруч побрехеньками про те, як вона дуже зайнята ввечері. Все офіційне, що можна було робити вчорами, вже відбулося. Її потяг до Варшави відходив зранку, близько полудня. Крім того, вона хотіла хоча б раз побути з бельгійцем так, щоб при тому не було берлінської директорки.

Тепер тут, у барі готелю, вона тішилася, що зранку не протестувала надто запально проти того проєкту. Бельгієць виявився справді чарівним. Виглядало, що він часто буває в цьому готелі. З барменом розмовляв французькою — мережа готелів *Mercurie*, у яких фірма традиційно резервувала їм ночівлю, на-

лежить французам, тому персонал говорить французькою — тож, мабуть, вони зналися між собою.

Тепер, коли проект продовжено на наступний рік, вона матиме нагоду зустрічати його значно частіше. Він подобався їй. Вона думала про це, дивлячись на нього, коли він замовляв наступну порцію тунку. Бармен подав їм склянки з рідинами рідкісних пастельних кольорів і екзотичними французькими назвами; бельгієць наблизив своє обличчя до неї.

— Я вже давно не розпочинав неділі з кимось настільки чарівним. Минула північ. Маємо тридцять квітня,— сказав він, опісля вдарив легко своєю склянкою її руку й вустами делікатно торкнувся її волосся.

Це було електризуюче. Вже давно вона не відчувала такої цікавості, що відбуватиметься далі. Чи може вона дозволяти йому брати своє волосся до вуст? Чи має право відчувати таку цікавість? Що насправді вона б хотіла, щоб сталося далі? Вона, дружина пристойного чоловіка? Усі товаришки заздрять їй, що має такого. Як далеко вона могла б зайти, щоб відчутися щось більше, ніж тільки те давно забуте тремтіння, коли знову хтось цілує її волосся, заплющуючи при тому очі? Її чоловік давно вже не цілує її волосся, він такий... такий страшенно передбачуваний.

Віднедавна вона думала про це дуже часто. І переважно з неспокоєм. Ні, не те, щоб усе зробилося буденним. Не аж так. Але зник цей потяг. Розпорошився десь у буднях. Усе охолело. Зрідка лише розігрівалося, на хвилину. У першу ніч після її або його повернення з якогось довшого виїзду, після сліз і сварки, яку вони вирішували закінчити в ліжку, після алкоголю або після запашних листків, спалених на вечірках, на чужих ліжках у відпустці, на чужих підлогах, біля чужих стін або в чужих машинах.

Це постійно було. Скажімо, бувало. Але без тієї дикості. Тієї містичної тантри на початку. Того ненасити. Того голоду, який спричиняв те, що на саму лише думку про нього кров, шумуючи, відпливала вниз як шалена, і, як на замовлення, з'являлася вологість. Ні! Цього вже давно не було. Ані після вина, ані після листя, ані навіть на паркінгу при автостраді,

куди він з'їхав, коли, повертаючись якоїсь ночі з котроїсь вечірки і незважаючи на те, що їдуть несамовито швидко, вона просунула — так якось найшло на неї під впливом музики в радіо — голову під його руки на кермі й почала розціпати ремінь його штанів.

Це напевно через доступність. Усе було на віддалі витягнутої руки. Нічого не треба було добиватись. Знали кожен свій волосок, кожен можливий запах, кожен можливий смак шкіри і сухої, і вологої. Відомі були всі закамарки тіл, передчували всі зітхання, передбачували всілякі реакції і повірили вже давно в усі признання. Декотрі час від часу повторювались. Але вже не справляли враження. Вони просто належали до сценарію.

Останнім часом їй здавалося, що секс із нею для її чоловіка має настрій — як взагалі їй могло таке спасти на думку?! — католицької меси. Просто піти, ні над чим не замислюватись — і знову маєш спокій на цілий тиждень.

Може, так воно у всіх? Чи можуть двоє дико бажати одне одного, коли знаються кільканадцять років і коли бачилося, як інший кричить, блює, хропе, пісяє і залишає брудну туалетну мушлю?

А може, це не аж таке важливе? Може, воно потрібне лише на початку? Може, найважливішим не є хотіти лягти з кимось у ліжку, але хотіти встати зранку наступного дня і заварити одне одному чаю?

— Чи я зробив щось лихе? — це Жан вирвав її із задуми.

— Я ще не знаю, — відповіла з вимушеним усміхом. — Вибач на хвилику. Я зараз повернуся.

У туалеті вона витягнула з торбинки помаду. Дивлячись у дзеркало, сказала до себе:

— Завтра перед тобою довга дорога.

Почала малювати губи.

— І чоловіка також маєш, — додала, погрожуючи пальцем своєму відображенню в дзеркалі.

Вона вийшла з туалету. Проходячи біля рецепції, почувала, як якийсь чоловік, стоячи до неї плечима, вимовляє реєстраторці по літерах своє ім'я:

— Я-к-у-б...

Її вже не цікавило, що «станеться далі». Вона сумувала за чоловіком. Підійшла до бару, до того, хто чекав на неї. Вона піднялась навшпиньки й поцілувала його в щоку.

— Ви не зробили нічого поганого. Навпаки.

Вийняла з торбинки свою візитну картку, зворотний порожній бік міцно притиснула до уст, що блищали від свіжо-накладеної помади. Примостила картку на барі поряд зі своїм келихом з недопитою пастельною рідиною.

— На добраніч,— сказала тихо.

ВІН: Таксист, який під'їхав під спустілий двірець Берлін-Ліхтенберг, був поляком. Майже 30 відсотків берлінських таксистів — поляки.

— Завезіть мене до готелю, де є бар, десь неподалік двірця Берлін-ЗОО, і щоб був дорогий.

— Це неважко в цьому місті,— таксист голосно засміявся. Зареєструвався в готелі. Перш ніж відійти, запитав:

— Чи не були б ви такі добрі збудити мене за півтори години до відправлення першого потягу з двірця ЗОО до Варшави? Молодий працівник рецепції відірвав погляд від якихось документів і вдивлявся в нього, не розуміючи.

— Як це... Півтори години? Якого потягу? Тобто о котрій? Він спокійно відповів:

— Бачите, я сам цього достеменно не знаю. Але ви так зворушливо пишете в рекламі вашого готелю,— він показав кольоровий проспект, що лежав біля його паспорта,— що *Mercure* — це не лише безпечний дах над головою під час подорожі. *Mercure* — це також подорож. Отож зателефонуйте, будь-ласка, на станцію і дізнайтесь, о котрій годині вирушає потяг до Варшави. І збудіть мене точно за дев'яносто хвилин до його відправлення. Я б також був вдячний, якби ви замовили мені таксі. Я хочу виїхати на двірець за годину до відправлення потяга.

— Так, звичайно,— відповів збентежений працівник рецепції.

— Чи дозволите, я ще не піду в номер і залишу багаж у рецепції. Я б хотів зараз витратити багато грошей у барі вашого готелю. Ви припильнуєте, щоб мій багаж на той час був у безпеці, правда?

Не чекаючи на відповідь, він поклав шкіряну торбу з лептопом на валізку і пішов до дверей, з-за яких долинала музика.

З кулеподібних колонок, прикріплених під стелею заповненого гомоном залу, розливалася спокійна музика. Наталі Коль співала про кохання. Він роздивився. Лише один підвищений стілець біля еліптичного бару був вільний. Коли він туди дістався і побачив наповнений до половини келих, відчув розчарування. Хотів піти, гадаючи, що місце зайняте. Тоді молодик, який сидів на сусідньому стільці, повернувся і сказав англійською:

— Це місце, на жаль, уже вільне. Якщо маєте бажання, можете тут сісти, — і, дивлячись на нього з усмішкою, додав: — Це добре місце. Бармен підходить сюди дуже часто.

Він сів і відразу почув запах ніжних парфумів. *Lankóme? Biagiotti?* Заплющив очі. Мабуть, усе-таки *Biagiotti*.

Парфуми здавна захоплювали його. Вони як новина, яку хочеш повідомити. Для цього не потрібно жодної мови. Можна бути глухонімим, можна бути з іншої цивілізації, але однак зрозумієш цю новину. В парфумах є якийсь ірраціональний, таємничий елемент. *Channel № 5*, *Lair du Temps* чи *Poète* — вони як вірш, який носиш на собі. Декотрі так непоправно *sexu*. Вони змушують озирнутись, навіть прагнути жінку, яка ними користується. Він пам'ятає, як два роки тому відвідував Прадо. У якийсь момент повз нього пройшла жінка в чорному капелюсі, і його оповив містичний запах. Забувши про Ель Греко, Гою та інших, він пішов за тією жінкою. Тепер він подумав, що за жінкою, яка тут хвилину тому сиділа і залишила свій запах, теж хотів би піти.

Він вихилився й сперся ліктями на барі, щоб привернути увагу бармена, який нібито підходив до цього місця дуже часто. І тоді зауважив візитну картку, що лежала біля келиха. Контур уст був чітко відбитий на білому картоні. Нижня губа виразно ширша, рішучий вигин верхньої. Чудові уста. У Ната-

лії були саме такі. Підніс картку до носа. Немає сумніву — *Biagiotti!* Вона мусила належати жінці, яка сиділа тут кілька хвилин тому. Він вирішив перевірити це.

Перевертав картку, коли почув:

— Вибачте, але ця картка призначена для мене.

— Але ж, звичайно. Я саме хотів вас про це запитати,— збрехав, подаючи чоловікові візитку.

Він запізнився. Не дізнається, кому вона належала. Молодик узяв її, сховав до кишені маринарки, залишив чайові для бармена на тарілочці філіжанки з кавою і мовчки пішов.

— Пляшку добре охолодженого просеко. І сигару. Найдорожчу, яка у вас є,— мовив до бармена, який з'явився перед ним тієї хвилини.

Такі губи були також у його мами. Але в матері все було чудове.

Той день, що минув, і тих декілька годин належали в певному сенсі його матері. І зовсім не тому, що на свій день народження він думає про те, як вона його народила.

Він прилетів учора вранці з Сієтла до Берліна лише для того, щоб урешті побачити, де народилася його мати.

Її біографія останнім часом цікавила його як роман, у декількох важливих розділах якого він брав участь. Прагнув будь-що довідатися про ті найперші.

Вона народилася недалеко від двірця Берлін-Ліхтенберг, у лікарні самаритянок. Дідусь вивіз до Берліна свою, на останніх місяцях вагітності, жінку з надією, що в Берліні їм буде краще. Як це тепер називають? Економічний емігрант. Так. Саме так. За тиждень після приїзду до Берліна бабуся народила його маму. У лікарні самаритянок. Лише туди привозили породіль просто з вулиці. Тих, без грошей. Учора він був біля того будинку. Тепер там якийсь турецький експериментальний театр.

Через три місяці вони повернулись до Польщі. Не могли жити в Німеччині. Однак, байдуже, що це були тільки три місяці. У свідоцтві про народження назавжди залишилась ця історична примітка: місце народження — Берлін. Так його мама стала німкенюю.